

Asia

EU-tuomioistuimen lausunto 2/15 EU:n ja Singaporen välisestä vapaakauppasopimuksesta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

EU:n ja Singaporen väliset vapaakauppasopimusneuvottelut saatiin päätökseen lokakuussa 2014. Euroopan komissio pyysi heinäkuussa 2015 EU-tuomioistuimen lausuntoa suunnitellun sopimuksen toimivallan luonteesta. Pyynnön taustalla olivat komission ja neuvoston eriävät näkemykset suunnitellun sopimuksen toimivallasta. EU-tuomioistuin antoi lausunnon 16.5.2017.

Tämän E-kirjeen tarkoituksena on antaa eduskunnalle tietoja EU-tuomioistuimen lausunnosta (2/15).

Lausunnon analysointi on EU:ssa käynnissä. Sen mahdollisista vaikutuksista muiden vapaakauppasopimusten sisältöön ja soveltamiseen on tarkoitus keskustella syksyllä.

Suomen kanta

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että tuomioistuimen lausunto on saatu. Toimivaltajaon selkeyttäminen on vapaakauppasopimusten tekemisen ja toimeenpanon kannalta keskeistä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU:n ja Singaporen välinen vapaakauppasopimus saadaan voimaan mahdollisimman pian.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU:ssa käydään keskustelu lausunnon mahdollisista vaikutuksista vapaakauppasopimusten sisältöön.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan komissio pyysi EU-tuomioistuimen lausuntoa siitä, onko unionilla tarvittava toimivalta allekirjoittaa ja tehdä EU:n ja Singaporen välille suunniteltu vapaakauppasopimus eli kuuluvatko sopimuksen määräykset 1) unionin yksinomaiseen toimivaltaan, 2) unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan vai 3) jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan.

Komissio katsoi, että EU:lla on yksinomainen toimivalta allekirjoittaa ja tehdä suunniteltu sopimus. Euroopan parlamentti oli samalla kannalla komission kanssa.

Neuvosto ja kaikki unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet jäsenvaltiot sitä vastoin katsoivat, että tietyt suunnitellun sopimuksen määräykset eivät kuulu unionin yksinomaiseen toimivaltaan, vaan eräät määräyksistä kuuluvat unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan ja eräät jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan.

Tuomioistuimen lausunnon pääkohdat

1. Yleistä

Tuomioistuin tarkasteli sitä, missä määrin suunnitellun sopimuksen määräykset kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan, johon viitataan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa, joka koskee yhteistä kauppapolitiikkaa. SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan unionilla on yksinomainen toimivalta yhteisen kauppapolitiikan alalla.

Yhteistä kauppapolitiikkaa harjoitetaan unionin ulkoista toimintaa koskevien periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti. Oikeuskäytännön (muun muassa Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11) mukaan pelkäästään se, että unionin tekemän sopimuksen kaltaisella toimella voi olla tiettyjä vaikutuksia kauppaan yhden tai usean kolmannen valtion kanssa, ei tarkoita sitä, että kyseinen toimi kuuluu yhteiseen kauppapolitiikkaan.

Sen sijaan oikeuskäytännön (muun muassa Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11) mukaan unionin toimi kuuluu yhteiseen kauppapolitiikkaan siinä tapauksessa, että se koskee kauppaa yhden tai usean kolmannen valtion kanssa ja sillä pyritään olennaisesti kaupan edistämiseen, helpottamiseen tai sääntelyyn ja sillä on suoria ja välittömiä vaikutuksia kauppaan.

Näin ollen ne suunnitellun sopimuksen osat, joilla on edellä mainitulla tavalla erityinen yhteys unionin ja Singaporen tasavallan väliseen kauppaan, kuuluvat yhteiseen kauppapolitiikkaan.

Tuomioistuin piti edellä mainittua oikeustapausta C-414/11 (Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland) testitapauksena ja tarkasteli lausunnossaan pyritäänkö EU:n ja Singaporen välille suunnitellun sopimuksen sitoumuksilla edistämään, helpottamaan tai sääntelemään osapuolten välistä kauppaa ja onko niillä suoria ja välillisiä vaikutuksia siihen.

2. Tavaroiden markkinoillepääsy (luvut 2-6)

Tavaroiden markkinoillepääsy kuuluu yhteiseen kauppapolitiikkaan ja unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Lausunnossa vahvistetaan, että tavaroiden kansallista kohtelua ja markkinoillepääsyä koskeva luku 2 sisältää SEUT 207 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tulli- ja kauppasitoumuksia tavarakaupan alalla. Tämä luku kuuluu näin ollen SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun yhteiseen kauppapolitiikkaan ja unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Samoin kaupan suojakeinoja – polkumyynnin vastaiset toimenpiteet ja tasoitustullitoimenpiteet – käsittelevä luku 3 kuuluu SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun yhteiseen kauppapolitiikkaan ja unionin yksinomaiseen

toimivaltaan, sillä luvussa on kyse SEUT 207 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista kauppaa suojaavista toimenpiteistä.

Kaupan teknisiä esteitä ja terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevien lukujen 4 ja 5 erityinen tavoite on helpottaa tavarakauppaa unionin ja Singaporen välillä ja keventää tavaroiden maahantuontiin liittyviä vaatimuksia. Nämä vaikuttavat suoraan ja välittömästi kansainväliseen kauppaan. Tuomioistuin katsoo, että unionin oikeuskäytännön mukaiset edellytykset täyttyvät ja näin ollen luvut kuuluvat SEUT 3 artiklan 1 kohdan 3 alakohdassa tarkoitettuun yhteiseen kappapolitiikkaan ja unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Samoin perustein myös suunnitellun sopimuksen tullimenettelyjä ja kaupan helpottamista käsittelevä luku 6 kuuluu SEUT 3 artiklan 1 kohdan 3 alakohdassa tarkoitettuun yhteiseen kappapolitiikkaan ja unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

3. Tullien ulkopuoliset kaupanesteet ja investoinnit uusiutuvan energian tuotantoon (luku 7)

Tullien ulkopuoliset kaupanesteet ja investoinnit uusiutuvan energian tuotantoon kuuluvat yhteiseen kappapolitiikkaan ja unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Luvun tarkoitus on säännellä ja helpottaa markkinoillepääsyä ei-fossiilisista ja kestävästä lähteistä tuotettavan energian alalla. Luvussa pyritään avaamaan kummankin osapuolen markkinat ja se vaikuttaa suoraan ja välittömästi unionin ja Singaporen väliseen tavaraja palvelukauppaan. Tuomioistuin katsoo, että oikeuskäytännön mukaiset edellytykset täyttyvät ja näin ollen luku kuuluu SEUT 3 artiklan 1 kohdan 3 alakohdassa tarkoitettuun yhteiseen kappapolitiikkaan ja unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

4. Palvelukauppa erityisesti liikennepalvelut (luku 8)

Sopimuksen kattamat palvelut ml. liikennepalvelut kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Liikennepalvelut eivät kuitenkaan kuulu yhteiseen kappapolitiikkaan vaan ne on hyväksyttävä yhteisen liikennepolitiikan alalla.

Palvelujen osalta tuomioistuin tarkasteli lausunnossaan erityisesti toimivaltajakoa liikennepalveluiden – ilmaliikenne, meriliikenne, rautatieliikenne, maantieliikenne ja sisävesiliikenne – osalta. Tuomioistuin arvio liikennepalveluiden osalta ensin sitä, kuuluvatko palvelut kappapolitiikkaan, jossa unionilla on pääsääntöisesti yksinomainen toimivalta, vai liikenteen alaan, joka on suljettu kappapolitiikan ulkopuolelle SEUT 207 artiklan 5 kohdan nojalla. Toiseksi tuomioistuin arvioi sitä, onko liikenteen alan osalta unionin toimivalta yksinomaista vai jaettavaa.

Tuomioistuin tuli lausunnossaan siihen johtopäätökseen, että liikennepalvelut kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan EU:n ja Singaporen välille suunnitellun sopimuksen kattamilta osin. Sopimuksen lentoliikenteen oheispalvelut kuuluvat tuomioistuimen mukaan kappapolitiikkaan ja siten unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Kansainvälisen meriliikenteen sekä maantieliikenteen osalta tuomioistuimen mukaan unioni on jo antanut laajalti sisäisiä sääntöjä. Sisävesiliikenteen osalta sopimuksen sitoumukset olivat tuomioistuimen mukaan vähäiset, joten niitä ei huomioitu toimivaltajakotarkastelussa.

Unionille on annettu yksinomainen toimivalta tehdä kansainvälisiä sopimuksia silloin, kun sopimuksella voidaan vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta (SEUT 3 artiklan 2 kohta). Tämä oli keskeinen elementti, mikä vaikutti tuomioistuimen tekemiin johtopäätöksiin kansainvälisten meriliikennepalveluiden sekä maantieliikennepalveluiden osalta.

5. Investointisuoja ja –riitojenratkaisu (muun muassa luku 9)

Jaettuun toimivaltaan kuuluvat 9 luvun A jakso (sijoitusten suoja) muiden kuin suorien sijoitusten osalta sekä 9 luvun B jakso (sijoittaja-valtio riitojenratkaisu) ja sopimuksen tavoitteet, yleiset määritelmät, 14 luvun (avoimuus), 15 luvun (osapuolten väliset riidat), 16 luvun (sovittelujärjestelmä) ja 17 luvun (yleiset, institutionaaliset ja loppu-) määräykset siltä osin kuin ne liittyvät niihin 9 luvun määräyksiin, jotka kuuluvat jaettuun toimivaltaan.

Lausunnossa vahvistetaan, että suorat ulkomaiset sijoitukset, kuten SEUT 207 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti todetaan, kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Tästä seuraa, että unionilla on SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukainen yksinomainen toimivalta hyväksyä sellaiset sitoumukset suhteessa kolmansiin valtioihin, jotka liittyvät tämän kolmannen valtion luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden unionissa tekemiin sijoituksiin, jotka antavat niille todellisen mahdollisuuden osallistua taloudellista toimintaa harjoittavan yhtiön johtamiseen tai määräysvallan käyttämiseen siinä, ja päinvastoin. Muun muassa koska Singaporen sopimuksen investointisuoja koskevassa osiossa on myös määräyksiä, jotka koskevat muita kuin suoria ulkomaisia sijoituksia, EU ei lausunnon mukaan voi hyväksyä sopimusta yksin. Muut kuin suorat ulkomaiset sijoitukset eivät kuulu unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Omistusoikeuteen liittyen, sopimuksen 9.6 artiklan (koskien pakkolunastusta) osalta lausunnossa todetaan, ettei siihen kuulu minkäänlaista sitoumusta, joka koskee omistusoikeusjärjestelmää jäsenvaltioissa.

Jäsenvaltioiden kahdenvälisen investointisuojaosopimusten osalta lausunnon mukaan sopimuksen kyseessä olevan 9.10 artiklan hyväksymistä koskeva unionin toimivalta vastaa luonteeltaan edellä selostettua toimivaltaa, jonka mukaan suorat ulkomaiset sijoitukset ovat unionin yksinomaisessa toimivallassa, kun taas muut kuin suorat sijoitukset ovat jaetussa toimivallassa.

Investointiriitojen osalta lausunnossa niin ikään todetaan, että sopimuksen investoija-valtio riitojenratkaisujärjestelmää, jossa riidat eivät kuulu jäsenvaltioiden tuomioistuinten toimivaltaan, ei voida ottaa käyttöön ilman jäsenvaltioiden suostumusta. Tästä seuraa, että Singaporen sopimuksen investointiriitojenratkaisua koskevan jakson hyväksyminen ei kuulu unionin yksinomaiseen toimivaltaan vaan se kuuluu unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan.

6. Julkiset hankinnat ml. liikenteen alan julkisia hankintoja koskevat sitoumukset (10 luku)

Julkiset hankinnat kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Julkisia hankintoja koskeva sopimuksen luku kuuluu pääasiallisesti SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa mainittuun yhteisen kauppapolitiikan alaan ja on siten EU:n yksinomaista toimivaltaa.

Lausunnon mukaan kuitenkin siltä osin kuin sopimuksen julkisia hankintoja koskevaan lukuun sisältyvät sitoumukset koskevat julkisina hankintoina hankittavia kansainvälisen meriliikenteen, rautatieliikenteen, maantieliikenteen ja sisävesiliikenteen palveluja sekä näihin liikennepalveluihin liittyviä liitännäisiä palveluja, ne eivät kuulu edellä mainitun SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaiseen yhteisen kauppapolitiikan alaan.

Lausunnossa kuitenkin todetaan, että julkiset hankinnat muun muassa liikenteen alalla tehdään unionissa julkisia hankintoja koskevissa direktiiveissä (2014/24 ja 2014/25) esitettyjen periaatteiden mukaisesti. Koska nämä sitoumukset kuuluvat toimialaan, jonka unionin yhteiset säännöt jo suurelta osin kattavat, ja koska ne saattavat vaikuttaa niiden ulottuvuuteen tai muuttaa sitä, unionin tuomioistuin katsoo, että EU:lla on SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukainen yksinomainen ulkoinen toimivalta sopimuksen julkisten hankintojen lukuun sisältyvien kansainvälisen liikenteen julkisten palveluhankintoja osalta.

Julkiset hankinnat kuuluvat näin ollen EU:n yksinomaiseen toimivaltaan hankinnoista riippuen joko SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan tai SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

7. Teollis- ja tekijänoikeudet (luku 11)

Teollis- ja tekijän oikeuksia koskeva luku kuuluu yhteiseen kauppapolitiikkaan ja unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Luvun tavoitteena on (a) helpottaa innovatiivisten ja luovien tuotteiden tuotantoa ja kaupallistamista sekä palveluiden tarjoamista osapuolten välillä ja (b) lisätä kaupasta ja investoinneista saatua hyötyä antamalla immateriaalioikeuksille riittävän ja tehokkaan suojan sekä menettelyt näiden oikeuksien tehokkaaseen toimeenpanoon.

Lausunnon mukaan luvun tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia, tavaramerkkejä, maantieteellisiä merkintöjä, malleja, patenteja, testitietoja ja kasvilajikkeita koskevien määräysten, joissa yhtäältä muistutetaan olemassa olevista monenvälisistä kansainvälisistä velvoitteista ja toisaalta vahvistetaan kahdenvälisiä sitoumuksia, keskeinen tavoite on varmistaa unionin ja Singaporen yrittäjien teollis- ja tekijänoikeuksien riittävä suoja.

Lausunnon mukaan sopimuksen 11 luvun määräyksissä mahdollistetaan, että unionin ja Singaporen yrittäjiin sovelletaan toisen osapuolen alueella teollis- ja tekijänoikeuksien suojan tasoa, joka on tietyssä määrin yhtenäinen ja myötävaikuttaa täten niiden yhdenvertaiseen osallistumiseen unionin ja Singaporen tasavallan väliseen tavaroiden ja palveluiden vapaakauppaan.

Unionin teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa asioissa tekemät kansainväliset sitoumukset kuuluvat SEUT 207 artiklan 1 kohdassa mainittuihin kaupallisiin näkökohtiin, kun niillä on erityinen yhteys kansainväliseen kauppaan siksi, että niiden ensisijainen tarkoitus on edistää, helpottaa tai säännellä tätä kauppaa, ja kun ne vaikuttavat suoraan ja välittömästi tähän kauppaan.

Luvun keskeinen tarkoitus on helpottaa ja säännellä unionin ja Singaporen tasavallan välistä kauppaa ja sen määräykset ovat omiaan vaikuttamaan siihen suoraan ja välittömästi. Näin ollen tämä luku kuuluu SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Tuomioistuin katsoo, että artiklassa 11.4 olevat viittaukset tekijänoikeuden ja lähioikeuksien osalta monenvälisiin yleissopimuksiin, joihin sisältyy moraalisia oikeuksia koskeva määräys, eivät muodosta sopimuksen erillistä osaa eivätkä ne vaikuta täten toimivaltaan.

8. Kilpailu (luku 12)

Kilpailua koskevat sitoumukset kuuluvat yhteiseen kauppapolitiikkaan ja unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Luvussa määritellään kilpailua koskevat sitoumukset osapuolten välillä. Osapuolet tunnustavat vapaan ja vääristymättömän kilpailun merkityksen sekä kilpailuvastaisten liiketoimien kielteiset vaikutukset markkinoihin ja kaupan vapauttamiseen. Kilpailua koskevat määräykset liittyvät sopimusosapuolten välisen kaupan vapauttamiseen ja koskevat erityisesti kilpailuvastaisen toiminnan ja keskittymien torjumista.

Luvussa osapuolille asetetaan velvollisuus ylläpitää voimassaolevaa lainsäädäntöä, jonka avulla torjutaan mm. sellaisia yritysten välisiä sopimuksia tai määrävän aseman väärinkäyttöä, jotka välittömästi tai välillisesti johtavat kilpailun estämiseen, rajoittamiseen tai vääristämiseen estäen näin osapuolten välistä kauppaa.

Lausunnon mukaan sopimusosapuolten viranomaiset ovat vastuussa oman lainsäädäntönsä täytäntöönpanosta ja soveltamisesta oikeudenmukaisesti, avoimesti ja syrjimättömyysperiaatetta noudattaen.

Luvussa tuodaan esille sellaisia tukia koskevia määräyksiä, joissa muistutetaan osapuolia heille kuuluvista Maailmankauppajärjestö WTO:n mukaisista tukia ja tasoitustulleja koskevista velvollisuuksista. Samalla määritetään, mitkä osapuolten väliseen tavaroiden ja palveluiden kauppaan liittyvät tuet ovat kiellettyjä. Lisäksi asetetaan molemmille osapuolille velvollisuus korjata tai poistaa muiden kuin kiellettyjen tukien vaikutukset toisen osapuolen kanssa käytävään kauppaan.

Tuomioistuin katsoo, että oikeuskäytännön mukaiset edellytykset täyttyvät ja näin ollen luku kuuluu SEUT 3 artiklan 1 kohdan 3 alakohdassa tarkoitettuun yhteiseen kauppapolitiikkaan ja unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Määräykset kuuluvat siis tuomioistuimen lausunnon mukaan yhteisen kauppapolitiikan alaan, eivät sisämarkkinoiden alaan.

9. Kestävä kehitys (luku 13)

Kestävää kehitystä koskeva luku kuuluu yhteiseen kauppapolitiikkaan ja unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Lausunnon mukaan kestävä kehitys koskeva luku kuuluu yhteiseen kauppapolitiikkaan ja unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Tämä perustuu siihen, että kestävä kehityksen luvun määräyksillä ei ole tarkoitus säännellä työntekijöiden suojelun ja ympäristönsuojelun tasoja osapuolten alueella vaan säännellä osapuolten välistä kauppaa asettamalla sen vapauttamisen edellytykseksi sen, että osapuolet noudattavat työntekijöiden suojelua ja ympäristönsuojelua koskevia kansainvälisiä sitoumuksiaan.

Sopimuksessa siis sitoudutaan lähinnä varmistamaan, että osapuolten välisessä kaupassa noudatetaan velvoitteita, jotka johtuvat työntekijöiden suojaa ja ympäristönsuojelua koskevista muista kansainvälisistä sopimuksista, joiden osapuolia ne ovat.

Sopimuksessa säännellään kauppaa varmistamalla, että kaupankäynnissä noudatetaan työelämän normeja ja ympäristöä koskevia sopimuksia ja ettei niiden mukaisesti toteutettuja toimenpiteitä sovelleta tavalla, joka loisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää tai kaupan peiteltyä rajoitusta, tai etteivät osapuolet laske työntekijöiden suojelun ja ympäristönsuojelun tasoa alueellaan kansainvälisten sitoumusten tasoa alhaisemmaksi.

Luvussa ei määrätä näiden työelämän normeja tai ympäristöä koskevien yleissopimusten ulottuvuudesta eikä unionin tai jäsenvaltioiden toimivaltuuksista, jotka liittyvät näihin sopimuksiin. Näiden sopimusten velvollisuuksien ulottuvuus kuuluu näiden sopimusten omiin niiden tulkintaa, sovittelua ja riitojen ratkaisemista koskevien mekanismien alaan. Unionin yksinomaista toimivaltaa ei voida käyttää siinä tarkoituksessa, että säänneltäisiin työntekijöiden suojelun ja ympäristönsuojelun tasojen osapuolten alueilla.

Lisäksi lausunnossa todetaan, että kestävän kehityksen määräysten yhteys osapuolten väliseen kauppaan johtuu myös siitä, että tähän lukuun kuuluvien työntekijöiden suojelua ja ympäristönsuojelua koskevien määräysten rikkominen mahdollistaa sen, että toinen osapuoli lakkauttaa tai keskeyttää tämän sopimuksen muissa määräyksissä määrätyn kaupan vapauttamisen.

10. Avoimuus (luku 14)

Avoimuuteen liittyvät aineelliset määräykset sisältävät unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan kuuluvia määräyksiä.

Luvussa vahvistetaan avoimuutta koskevia sääntöjä, joita sovelletaan suunnitellun sopimuksen muihin osiin, jollei näissä luvuissa olevista tarkemmista määräyksistä muuta johdu. Sitoumuksia sovelletaan lukuihin 2-13. Niihin liitetyillä avoimuutta koskevilla säännöillä pyritään varmistamaan näiden lukujen aineellisten määräysten tehokkuus. Nämä säännöt ovat siis luonteeltaan liitännäisiä ja kuuluvat samaan toimivaltaan kuin kyseiset aineelliset määräykset. Tuomioistuin katsoo, että unioni ei voi yksin hyväksyä kyseessä olevaa lukua 14, koska edellä mainitut aineelliset määräykset sisältävät unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan kuuluvia määräyksiä (9 luvun A jakso, muut kuin suorat sijoitukset).

Tuomioistuin toteaa lisäksi, että toisin kuin erät jäsenvaltiot ovat väittäneet, avoimuuteen liittyvissä säännöissä ei ole sitoumusta, joka koskisi jäsenvaltioiden hallinnollista tai tuomioistuinrakennetta, ja luvun ei voi katsoa loukkaavan yksin jäsenvaltioille kuuluvaa toimivaltaa.

11. Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen (15 luku)

Siltä osin kuin sopimus sisältää jaettuun toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, myös näiden määräysten tulkintaa ja soveltamista koskevat riitojenratkaisumääräykset kuuluvat jaettuun toimivaltaan.

Luvun tavoitteena on välttää ja ratkaista osapuolten mahdolliset erimielisyydet sopimusmääräysten tulkintaan ja soveltamiseen liittyen. Jos osapuolet eivät onnistu ratkaisemaan riitaa neuvottelujen avulla, valituksen tehnyt osapuoli voi pyytää välimiespaneelin asettamista. Välimiespaneelin tuomiot sitovat osapuolia. Lukua sovelletaan sopimuksen kaikkien määräysten tulkintaa ja soveltamista koskeviin riitoihin, jollei toisin määrätä.

Lausunnon mukaan unionin toimivaltaan kansainvälisiä suhteita koskevissa asioissa sisältyy pakostakin valta alistua päätöksiin, joita tällaisten sopimusten nojalla perustettu tuomioistuin – tai muu elin, joka ei ole muodollisesti tuomioistuin, mutta joka olennaisilta osin toimii tuomiovaltaan liittyvissä tehtävissä, kuten WTO:n riitojenratkaisuelin – antaa sopimusten määräysten tulkinnasta ja soveltamisesta.

Lausunnon mukaan 15 luvussa määrätty riitojenratkaisujärjestelmä on osa suunnitellun sopimuksen aineellisten määräysten institutionaalisia puitteita. Riidoissa voi olla kyse muun muassa sopimuksen 9 luvun A jakson määräyksistä, jotka sisältävät unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan kuuluvia määräyksiä.

Unionin tuomioistuimen kanta on se, että luvun määräykset kuuluvat unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan siltä osin kuin ne liittyvät 9 luvun sellaisiin määräyksiin, jotka kuuluvat unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan. Tästä seuraa, että unioni ei voi yksin hyväksyä riitojenratkaisulukua.

12. Tiedonvaihto, ilmoitukset, tarkastukset, yhteistyö, sovittelu ja päätöksentekovalta ml. sovittelujärjestelmä (luku 16)

Siltä osin kuin sopimus sisältää jaettuun toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, myös näihin jaettuun toimivaltaan kuuluviin määräyksiin liittyvät tietojenvaihtoa, ilmoituksia, tarkastuksia, yhteistyötä, sovittelua ja päätöksentekovaltaa koskevat määräykset kuuluvat jaettuun toimivaltaan.

Suunnitellussa sopimuksessa määrätään useissa eri luvuissa monista tietojenvaihtoa, ilmoituksia, tarkastuksia, yhteistyötä ja sovittelua koskevista velvollisuuksista ja menettelyistä sekä päätöksentekovaltasta. Sopimuksessa otetaan tätä varten käyttöön erityinen institutionaalinen kehys, joka muodostuu kauppakomiteasta ja neljästä siihen liitetystä komiteasta, jotka käsittelevät 1) tavarakauppaa, 2) terveys- ja kasvinsuojelutoimia, 3) tulliasiota ja 4) palvelukauppaa, investointeja ja julkisia hankintoja.

Lisäksi luvussa 16 määrätään sovittelujärjestelmästä, jossa osapuolet voivat etsiä yhteisestä ratkaisua tapauksissa, joissa niillä on eriäviä näkökantoja suunnitellun sopimuksen 2-12 luvuista.

Näillä edellä mainituilla suunnitellun sopimuksen määräyksillä ja mekanismeilla pyritään varmistamaan sopimuksen aineellisten määräysten tehokkuus ottamalla käyttöön lähinnä organisaatorakenne, yhteistyön keinoja, tiedonvaihtoa koskevia velvollisuuksia ja tiettyjä päätöksentekovaltuuksia.

Oikeuskäytännössä on katsottu, että kansainvälisten sitoumusten tekemistä koskevaan unionin toimivaltaan kuuluu toimivalta liittää näihin sitoumuksiin institutionaalisia määräyksiä. Sillä, että niitä on sopimuksessa, ei ole vaikutusta sopimuksen tekemistä koskevan toimivallan luonteeseen. Nämä määräykset ovat luonteeltaan liitännäisiä ja kuuluvat samaan toimivaltaan kuin aineelliset määräykset, joihin ne on liitetty.

Koska lausunnon mukaan kaikki suunnitellun sopimuksen 2-8 luvun ja 10-13 luvun aineelliset määräykset kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan, myös edellä mainitut tiedonvaihtoa, ilmoituksia, tarkastuksia, yhteistyötä, sovittelua ja päätöksentekovaltaa koskevat määräykset kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Sama koskee myös sopimuksen 17 lukua siltä osin kuin se koskee tavarakauppakomiteaa, terveys- ja kasvinsuojelukomiteaa ja tullikomiteaa.

Suunnitellun sopimuksen 9.4 artiklan 3 kohta (osapuolet voivat kauppakomitean päätöksellä sopia toimenpiteistä, joita voidaan pitää sijoitusten kohtuullisen ja oikeudenmukaisen kohtelun laiminlyönteinä) on osa sopimuksen 9 luvun A-jaksoa, joka kuuluu unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan ja jota unioni ei voi hyväksyä yksin.

Myös suunnitellun sopimuksen sovittelujärjestelmää koskeva luku 16, luvun 17 muut kuin tavarakauppakomiteaa, terveys- ja kasvinsuojelukomiteaa ja tullikomiteaa koskevat institutionaaliset määräykset ja loppumääräykset liittyvät sopimuksen 9 luvun A-jaksoon ja unioni ei voi tehdä niitä yksin. Sama koskee sopimuksen lukua 1, jossa määrätään sopimuksen tarkoitus ja tavoitteet kokonaisuudessa mukaan lukien 9 luvun A-jakso.

13. Johtopäätös

Tuomioistuimen mukaan EU:n ja Singaporen välinen vapaakauppasopimus kuuluu pääosin unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Seuraavat sopimuksen määräykset eivät kuulu unionin yksinomaiseen toimivaltaan, vaan ne kuuluvat unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan:

- sopimuksen 9 luvun (sijoitukset) A jakson (sijoitusten suoja) määräykset siltä osin kuin ne liittyvät muihin kuin suoriin sijoituksiin unionin ja Singaporen välillä
- sopimuksen 9 luvun B jakson (sijoittajan ja valtion välisten riitojen ratkaisu) määräykset ja
- sopimuksen 1 luvun (tavoitteet ja yleiset määritelmät), 14 luvun (avoimuus), 15 luvun (osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen), 16 luvun (sovittelujärjestelmä) ja 17 luvun (institutionaaliset, yleiset ja loppumääräykset) määräykset siltä osin kuin ne liittyvät kyseisen 9 luvun niihin määräyksiin, jotka kuuluvat unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

E-kirjettä on käsitelty kauppapoliittisen jaoston (EU2) kirjallisessa menettelyssä 27.–28.6.2017.

Asiaa on käsitelty kauppapoliittisen jaoston kokouksessa (suppea kokoonpano) 18.5.2017 sekä asian käsittelyn kannalta keskeisille ministeriölle suunnatussa epävirallisessa keskustelutilaisuudessa 13.6.2017.

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

EU-tuomioistuimen lausunnolla ei ole taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

EU:n ja Singaporen välisen vapaakauppasopimuksen allekirjoittamista, soveltamista ja tekemistä koskevat päätösehdotukset on odotettavissa syksyllä.

Asiakirjat

EU-tuomioistuimen lausunto 2/15

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ulkoasiainministeriö/TUO-20, Marjut Akola, puh. 0295 351 105
Ulkoasiainministeriö/TUO-10, Jukka Pesola, puh. 0295 351 029
Ulkoasiainministeriö/TUO-20, Heli Siikaluoma, puh. 0295 351 133

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Asiasanat	kauppapolitiikka
Hoitaa	UM
Tiedoksi	EUE, MMM, OKM, OM, TEM, TULLI, VM, VNK, YM
